

บทที่ 3

เป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น เหตุผลประการสำคัญที่ทำให้รัฐบาลต้องมีการวางแผนพัฒนาฯ มีวัตถุประสงค์หลักประการสำคัญ คือ ความต้องการให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพเพื่อยกระดับและมาตรฐานการครองชีพของประชาชน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ซึ่งมีระยะเวลา 6 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 - 2509 นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการเพิ่มระดับรายได้ประชาชาติเป็นหลัก โดยเป็นการสะสมทุนภายในประเทศเพื่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรม ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 นี้ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าเศรษฐกิจจะขยายตัวร้อยละ 5.5 ต่อปี ซึ่งจะทำให้รายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยต่อคนของประชาชนเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี แต่เนื่องจากภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ได้ก้าวหน้าไปด้วยดี ทั้งนี้จะเห็นได้จากการขยายตัวของมวลรวมผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 7.2 คือ จากประมาณ 56,000 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2503 เป็น 87,000 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2509 ความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะหกปีที่ผ่านมาได้อำนวยผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจให้มีลักษณะสมดุล และมีการขยายกำลังการผลิตให้กว้างขวางมากขึ้นเป็นลำดับ ในด้านการค้าระหว่างประเทศ มูลค่าสินค้าออกและสินค้าเข้าได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นกัน และถึงแม้ว่ายังมีการขาดดุลการค้าทำให้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศมีปริมาณสูงขึ้นเป็นประมาณ 800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อสิ้นเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2509 และค่าของเงินบาทมีเสถียรภาพดีเป็นที่เชื่อถือทั่วไป ความมั่นคงทางการคลังของประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ได้ยังผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จด้วยดีมาตลอด

ผลการพัฒนาในแผนการพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 นับว่าประสบความสำเร็จเกินความคาดหมายผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศ ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.2 ต่อปี สูงกว่าเป้าหมายซึ่งกำหนดไว้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.5 ต่อปี โดยเป็นผลผลิตที่เพิ่มขึ้นทางเกษตรกรร้อยละ 5.5 ต่อปี และผลผลิต

ด้านอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.5 ต่อปี แต่การพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 นี้ทำให้เห็น ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน คือยังไม่สามารถทำให้เกิดความเสมอภาคทางด้านการกระจายรายได้เท่าที่ควร

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 มีระยะเวลา 5 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510-2514 ในระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้คาดว่าประเทศไทยจะสามารถเพิ่มผลิตภัณฑ์ภายในประเทศไทยตามราคา คงที่ได้ในอัตราร้อยละ 8.5 ต่อปี โดยที่การขยายจำนวนประชากรได้ประมาณ 3.3 ต่อปี มูลค่าผลิตภัณฑ์ถัวเฉลี่ยต่อบุคคลจะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 5 ต่อปี หรือประมาณ 3,900 บาทในปี พ.ศ. 2514 ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในระยะของแผนพัฒนาฯ ได้แก่ รายจ่ายการลงทุน ซึ่งคาดว่าจะเพิ่มขึ้นมากทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐบาลอันจะมีผลทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจขยายตัว และประชาชนมีงานทำและมีรายได้มากขึ้น นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของสินค้าส่งออกและการร่วมมือกับต่างประเทศก็มีส่วนส่งเสริมให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจที่น่าสังเกต คือ สาขาเกษตรจะมีอัตราส่วนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาอื่น ๆ มูลค่าเพิ่มของสาขานี้เมื่อเทียบเป็นส่วนร้อยละของมวลรวมผลิตภัณฑ์ภายในประเทศจะลดลงจากประมาณร้อยละ 33 ใน พ.ศ. 2508 เหลือร้อยละ 26 ใน พ.ศ. 2514 กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น ได้แก่ อุตสาหกรรม การก่อสร้าง การธนาคาร และการประกันภัย ซึ่งจะช่วยให้ระบบเศรษฐกิจมีโครงสร้างที่สมดุลยิ่งขึ้น แต่เกษตรกรรมก็ยังคงเป็นสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุด

เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจะต้องดำเนินไปโดยไม่หยุดยั้ง ฉะนั้น ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 จึงได้แสดงการคาดคะเนสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจในระยะถึง 15 ปีข้างหน้าไว้ด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับต่อ ๆ ไป ในระยะ พ.ศ. 2510-2524 คาดว่ามวลรวมผลิตภัณฑ์ภายในประเทศจะคงขยายตัวในอัตราเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 ต่อปี และถ้าการเพิ่มขึ้นของประชากรยังมีอัตราสูงเท่าในปัจจุบัน รายได้ประชาชาติถัวเฉลี่ยต่อบุคคลก็จะเพิ่มขึ้นประมาณหนึ่งเท่าตัว ส่วนการใช้จ่ายอุปโภค-บริโภคในส่วนตัวเอกชน คาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอัตราสูงทัดเทียมกับในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ในด้านการสะสมทุนอัตราเพิ่มในส่วนของรัฐบาลจะลดลง ทั้งนี้เนื่องจากรัฐจะได้ดำเนินการตามโครงการเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานเสร็จไปแล้วเป็นส่วนใหญ่อการสะสมทุนในส่วนองเอกชนจะขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้นอันเป็นผลมาจากการที่รัฐได้

บริการขั้นพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการสะสมทุนในภาคเอกชน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจในระยะที่กล่าวถึงนี้ จะมีแนวโน้มต่อเนื่องจากระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-2 กล่าวคือ สัดส่วนของมูลค่าการผลิตด้านเกษตรต่อมวลรวมผลิตภัณฑ์ภายในประเทศจะลดลงเป็นลำดับจนเหลือประมาณร้อยละ 20 ใน พ.ศ. 2524 การผลิตสาขาอื่น คืออุตสาหกรรมก่อสร้าง การคมนาคม การขนส่ง การพาณิชย์ และการธนาคาร จะมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในขณะเดียวกันอัตราส่วนของแรงงานในสาขาเกษตรต่อแรงงานทั่วประเทศจะลดลงเหลือประมาณไม่เกินร้อยละ 70 ใน พ.ศ. 2524 และระบบเศรษฐกิจส่วนรวมจะมีโครงสร้างการผลิตที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น การขยายตัวของระบบคมนาคมและขนส่งทั่วประเทศจะเชื่อมโยงส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศให้มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น และจะมีด้านชุมชนใหญ่ ๆ เกิดขึ้นทั่วประเทศ ซึ่งรัฐจะต้องจัดหาบริการสาธารณูปโภคต่าง ๆ การค้ากับต่างประเทศ จะมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อไป สินค้าอกรายใหญ่ ๆ จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่คาดว่าอัตราการเพิ่มจะช้ากว่าอัตราการเพิ่มของสินค้าเข้า นอกจากนั้นภาระการชำระเงินออกนอกประเทศก็จะเพิ่มขึ้นจึงอาจมีปัญหาด้านดุลการชำระเงินบ้างเป็นครั้งคราวในอนาคตข้างหน้า ในด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศนั้น ประเทศไทยจะมีบทบาทสำคัญในการร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งจะมีผลสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในประเทศและระหว่างประเทศโดยเฉพาะในเขตภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

จากผลของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ทำให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.2 ต่อปี เทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ร้อยละ 8.5 ต่อปี แต่โดยทั่วไปโครงการส่วนใหญ่ของรัฐได้ดำเนินการเสร็จสิ้นตามเป้าหมายของแผนงานที่วางไว้ ซึ่งส่วนมากเป็นโครงการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นการสร้างรากฐานแห่งการพัฒนาของส่วนเอกชนในระยะต่อไป แต่เนื่องจากในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 นี้ปรากฏว่าการพัฒนาเกษตรต้องชะงักลงเพราะดินฟ้าอากาศแห้งแล้งไม่อำนวยต่อการผลิตและโครงสร้างความต้องการในตลาดโลกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีผลทำให้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ ทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรมขยายตัวได้ต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ก็ยังประสบปัญหาที่ดำเนินต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 คือความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ซึ่งทำให้เกิดการเลื่อมล้ำในสังคมเมืองและสังคมชนบทมากขึ้นทุกขณะ

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงภาพรวมของการดำเนินการทางเศรษฐกิจในการพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 โดยคร่าว ๆ

ในระยะต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการผลิตที่สำคัญ คือ การเกษตรและอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในอัตราสูง นอกจากนั้น การลงทุนจากต่างประเทศและรายจ่ายของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นมากในระยะนี้ด้วย แต่ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ระบบเศรษฐกิจขยายตัวช้าลงจนถึงขั้นมีภาวะเศรษฐกิจรัดตัวเป็นครั้งแรกหลังจากที่ได้ขยายตัวเป็นเวลาติดกันมากกว่า 10 ปี

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีความเคลื่อนไหวขึ้นลงอย่างรวดเร็วนี้ ส่วนใหญ่เกิดจากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยทางเศรษฐกิจในต่างประเทศที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. โครงสร้างความต้องการของตลาดโลก สำหรับสินค้าหลายประเภท ได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้สินค้าออกที่สำคัญของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวและยางพาราลดลงมาก
2. รายจ่ายทางทหารของสหรัฐฯ ในประเทศไทยในเรื่องการทหารได้ลดลงมาก
3. การลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะก่อนกลับลดลงมากในระยะนี้ด้วย
4. ภาวะตึงตัวทางเศรษฐกิจต่าง ๆ มีผลกระทบต่อภาวะทางสังคมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระดับรายได้ของประชาชนที่อยู่ในด้านเกษตรกรรมได้รับผลจากความผันแปรจากภาวะเศรษฐกิจดังกล่าว นอกจากนั้นการที่อัตราการเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูงก็เป็นเหตุให้รัฐยังไม่สามารถให้บริการในด้านสังคมได้เต็มที่ และประชาชนไม่อยู่ในฐานะที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้นเท่าที่ควร

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ 3 ประการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ว่าได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในระยะต้นแผนแต่กลับลดลงในระยะปลายแผน ผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจในประเทศจึงปรากฏขึ้นทั้งในด้านรายได้และรายจ่ายประชาชาติระดับทุนสำรองลดลง นอกจากนั้นเมื่อการลงทุนของเอกชนภายในประเทศได้ชะลอลง รายได้ของรัฐจึงมีลักษณะตึงตัวในระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2

ตารางที่ 1

สรุปภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2

	ระยะต้น แผนพัฒนาฯ 2510 - 2512	ระยะปลาย แผนพัฒนาฯ 2513 - 2514	ระยะของแผน พัฒนาฯฉบับที่ 2 2510 - 2514
1. การเปลี่ยนแปลงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ			
1.1 ภาวะตลาดของสินค้าสำคัญ			
ก. ข้าว ปริมาณ (เฉลี่ย:ล้านตัน) ปีละ	1.2	1.1	1.2
ราคาส่งออก (เฉลี่ย:บาท/ตัน)	3,194	2,095	2,754
มูลค่า (เฉลี่ย:ล้านบาท) ปีละ	3,791	2,284	3,175
ข. ยาง ปริมาณ (เฉลี่ย:บาท/ตัน) ปีละ	247	278	259
ราคาส่งออก (เฉลี่ย:บาท/ตัน)	8,138	7,500	1,896
มูลค่า (เฉลี่ย:ล้านบาท) ปีละ	2,018	2,099	2,050
1.2 รายจ่ายของสหรัฐฯ ในประเทศไทย			
ล้านบาท	13,657	7,412	2 1,069
เฉลี่ยต่อปี	4,552	3,706	4,214
1.3 การลงทุนจากต่างประเทศ			
ล้านบาท	3,445	1,997	5,452
เฉลี่ยต่อปี	1,152	998	1,090
2. ผลกระทบกระเทือนต่อภาวะเศรษฐกิจ ภายในประเทศ			
2.1 การขยายตัวของการผลิตประชาชาติ (ร้อยละ)	8.0	6.0	1.2
2.2 การขยายตัวของรายได้รายจ่ายประชาชาติ (ร้อยละ)	8.9	4.2	7.0
2.3 การเปลี่ยนแปลงรายได้ของรัฐบาล (ร้อยละ)	13.5	3.8	9.6
2.4 การเปลี่ยนแปลงรายจ่ายของรัฐบาล (ร้อยละ)	15.1	8.5	12.4
2.5 การเปลี่ยนแปลงการลงทุนภาคเอกชน (ร้อยละ)	16.0	2.0	10.4
2.6 การเปลี่ยนแปลงระดับทุนสำรองฯ (ล้านละ)	+848	-3,912	-3,120

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ซึ่งมีระยะเวลา 5 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - 2519 ในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ การเพิ่มอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในขณะที่ปัญหาเศรษฐกิจตึงตัวนั้น ไม่อาจทำได้โดยการเพิ่มระดับรายจ่ายของประเทศแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะการดำเนินการดังกล่าวจะมีผลสำคัญทำให้สินค้านำเข้ากลับขยายตัวเพิ่มมูลค่าในอัตราสูงขึ้น ซึ่งเป็นอันตรายต่อภาวะดุลการชำระเงินของประเทศ แต่ในขณะเดียวกันการตัดทอนรายจ่ายของประเทศมากเกินไป อาจจะมีผลทำให้บีบบังคับของประชาชนซึ่งตึงตัวอยู่แล้วนั้นลงไปอีก การพัฒนาประเทศอาจหยุดชะงัก อัตราการทำงานตลอดจนปัญหาสังคมจะเพิ่มขึ้น ดังนั้น แนวทางการพัฒนาส่วนรวมจึงมุ่งที่จะให้รายจ่ายของประเทศอยู่ในระดับเหมาะสมและรักษาระดับทุนสำรองให้อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ต่ำเกินไป โดยขณะเดียวกันให้มีความคล่องตัวทางด้านเงินตราต่างประเทศพอที่จะดำเนินมาตรการเพื่อปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และปริมาณการมีงานทำให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม

เป้าหมายการผลิตที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. เพิ่มผลผลิตประชาชาติในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี อัตราการเพิ่มเฉลี่ยของรายได้ประชาชาตินี้ แม้ว่าจะมีระดับต่ำกว่าในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ซึ่งมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 8.1 และร้อยละ 7.2 ตามลำดับ แต่โดยที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 มีเป้าหมายที่จะลดอัตราการเพิ่มของประชากรให้เหลือร้อยละ 2.5 ในปี 2519 ดังนั้น ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 รายได้ต่อบุคคลจะเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4.5 ในปี 2519 สูงกว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 เท่ากับร้อยละ 4.0

2. เป้าหมายการผลิตของแต่ละสาขามีดังนี้

- 2.1 การเกษตร ประมาณว่าจะเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5.1 ต่อปีเทียบกับร้อยละ 4.1 ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ทั้งนี้ โดยอาศัยโครงการเร่งรัดการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลการเกษตร ซึ่งมีความสำคัญเป็นอันดับแรก

- 2.2 อุตสาหกรรมและเหมืองแร่ เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 8 และร้อยละ 6 ตามลำดับต่ำกว่าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 บ้าง ทั้งนี้เพราะในระยะต้นแผนฉบับที่ 3 ฐานะทางเศรษฐกิจยังคงรัดตัวอยู่แต่อัตราการขยายตัวจะเพิ่มมากขึ้นในระยะหลังของแผน

2.3 การค้า เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 7 ต่ำกว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 เล็กน้อย ทั้งนี้ เพราะฐานะทางเศรษฐกิจรัดตัวในระยะต้นของแผนนี้

2.4 บริการ คาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 7 ต่ำกว่าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ที่เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 8.8

2.5 สาขาอื่น ๆ ประมาณว่าสาขาการก่อสร้าง การคมนาคมขนส่ง และสาธารณูปการ อัตรารวมจะลดลง เพราะโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของรัฐและเอกชนรวมทั้งการก่อสร้างโดยรัฐฯ ลดลง หรือบางส่วนได้เสร็จสิ้นไปแล้ว แต่ถ้การส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และการลงทุนในกิจการขนาดใหญ่บางประเภทสัมฤทธิ์ผล ผลงานที่ทำได้จริงก็อาจสูงกว่านี้ ส่วนสาขาที่คาดว่าจะดีกว่าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 เล็กน้อย ได้แก่ สาขาการธนาคาร การประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์เพราะบทบาทของเอกชนจะได้รับการสนับสนุนเข้มแข็งขึ้นในระยะนี้

แนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 แยกได้เป็น 3 ทางดังนี้

1. ปรับปรุงโครงสร้างระบบการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
2. ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตสินค้าประเภทที่ทำการผลิตอยู่แล้ว เร่งรัดเพิ่มผลิตสินค้าประเภทที่มีตลาดและราคาดี และลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ดีขึ้น
3. ปรับปรุงระบบตลาดภายในประเทศ เพื่อให้ผู้ผลิตสามารถขายสินค้าได้ในราคาที่แน่นอนยิ่งขึ้น อันเป็นหลักประกันอันหนึ่งในการยกระดับรายได้ของประชาชนทั่วไป

การดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดข้างต้นนี้จะทำให้โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจมั่นคงและมีเสถียรภาพมากขึ้น

ผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ปรากฏว่าประเทศไทยไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ในหลาย ๆ ด้านทั้งนี้เนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 เริ่มขึ้นในระยะที่ภาวะเศรษฐกิจของโลกและของประเทศไทยมีความผันผวนอย่างมาก เริ่มจากภาวะผันผวนของระบบการเงินของโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 โดยเฉพาะการที่ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ลดต่ำลง การเพิ่มขึ้นของระดับราคาสินค้าสำคัญในตลาดโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ติดตามด้วยการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน (ในช่วง 3 ปีแรกของแผนฯ ราคาน้ำมันได้เพิ่มขึ้นถึง 4 เท่าตัว) ภาวะการณ์เหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อและเศรษฐกิจจะงักงันในหมู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีผลทำให้มูลค่าการค้าระหว่างประเทศลดลงและเกิดปัญหาการว่างงานแพร่ขยายออกไปอย่างกว้างขวางในประเทศอุตสาหกรรมต่างๆ ดังนั้นในประเทศไทยซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบเปิดจึงได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจนสูญเสียเสถียรภาพทาง

เศรษฐกิจ กล่าวคือ เกิดปัญหาเงินเฟ้อสูงสุดอย่างไม่เคยมีมาก่อน ควบคู่ไปกับเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองอย่างรวดเร็ว การขยายตัวทางด้านการเงินทั้งทางด้านรัฐบาลและเอกชนลดน้อยลง การส่งออกสินค้าสำคัญ เช่น ข้าว ข้าวโพด ยาง และสิ่งทอ ลดลงทั้งปริมาณ และราคา รายได้ประชาชนตกต่ำ และจำนวนคนว่างงานสูงขึ้น ยิ่งเมื่อเกิดปัญหาการเมืองเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2526 การลงทุนยังซบเซาลง การก่อสร้างส่วนใหญ่หยุดชะงักไป

การขยายตัวของการผลิต และรายได้ของประเทศไทยในช่วง 3 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 เพิ่มขึ้นจาก 129,617 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2514 มาเป็นประมาณ 174,866 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2519 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.2 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้ถึงร้อยละ 7 ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 3.3 ต่อปี ต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้ร้อยละ 4.5 ต่อปี และการผลิตในสาขาเกษตรก็ได้ต่ำกว่าเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การผลิตในสาขาอุตสาหกรรม และการส่งออกได้สูงขึ้นกว่าเป้าหมายบ้างเล็กน้อย แต่ในขณะเดียวกันการนำเข้าก็เพิ่มขึ้นเกินกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้มาก

สาเหตุที่ระบบเศรษฐกิจไม่สามารถขยายตัวได้ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 นั้น เนื่องมาจากสาเหตุภายในประเทศ คือ เกิดภาวะฝนทิ้งช่วงในปี พ.ศ. 2515 และในปี พ.ศ. 2519 อันเป็นปีแรกและปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ทำให้ผลผลิตด้านการเกษตรเพิ่มขึ้นในอัตราต่ำ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศจึงขยายตัวในอัตราคต่ำลง และยังมีสาเหตุภายนอกอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจของโลก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา ทำให้ปัญหาเงินเฟ้อ และเศรษฐกิจชะงักงันทวีความรุนแรงขึ้น จึงทำให้การผลิตส่วนรวมของประเทศเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3.2 และทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 โดยเฉลี่ยลดต่ำลงไปจากที่ประมาณการไว้ด้วย

ผลผลิตด้านอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 โดยเฉลี่ยร้อยละ 8.6 สูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้เล็กน้อย แต่ก็นับว่าเป็นอัตราการขยายตัวที่ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเพิ่มร้อยละ 11.4 ต่อปี ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของผลผลิตทางอุตสาหกรรมในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ส่วนใหญ่เป็นการขยายตัวในช่วงระยะปี พ.ศ. 2515-2517 อันเป็นระยะที่ภาวะตลาดในต่างประเทศอำนวย โดยสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกหลายประเภทเพิ่มขึ้น เช่น น้ำตาล มีปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นถึงประมาณ 5 เท่าตัว นอกจากนี้ผลผลิตอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง ผลิตภัณฑ์เหล็กและ

เหล็กแท่ง เครื่องใช้ในบ้านที่ทำด้วยไม้ ตลอดจนอุปกรณ์ไฟฟ้า ก็ขยายตัวออกไปมาก และมีมูลค่าส่งออกรวมกันเพิ่มขึ้นจากประมาณ 330 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2513 เป็น 2,510 ในปี พ.ศ. 2517

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมาการผลิตในสาขาอุตสาหกรรมเริ่มได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจของโลก โดยเฉพาะการขาดแคลนวัตถุดิบและการเพิ่มราคาสินค้าเข้ามาภาวะเงินเฟ้อทั่วโลก ตลอดจนทั้งความต้องการของตลาดต่างประเทศและในประเทศเริ่มลดลง จึงเป็นผลทำให้การลงทุนในประเทศลดลง ซึ่งทำให้การผลิตในสาขาอุตสาหกรรมขยายตัวในอัตราเฉลี่ยเพียงร้อยละ 6.2 ต่อปี เท่านั้น

ในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 รัฐบาลได้พยายามใช้มาตรการทางการเงินการคลัง และราคา เพื่อคลี่คลายปัญหาดังกล่าว ปรากฏว่าสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศได้เริ่มคลี่คลายดีขึ้น ทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจตลอดช่วงแผนฯ เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 7.1 ต่อปี ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 7 ต่อปี และรายได้ต่อบุคคลเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 4.1 ต่อปี เทียบกับเป้าหมายร้อยละ 4.5 ต่อปี

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 นี้ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2524 มีระยะเวลา 5 ปี โดยกำหนดให้การผลิตส่วนรวมของประเทศขยายตัวในอัตราร้อยละ 7.0 ต่อปี ในราคาคงที่ ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายให้การผลิตสาขาเกษตรขยายตัวในอัตราร้อยละ 5.0 ต่อปี และการผลิตในสาขาที่ไม่ใช่เกษตรขยายตัวในอัตราร้อยละ 7.7 ต่อปี เป้าหมายดังกล่าวนี้จะทำให้โครงสร้างการผลิตในระบบเศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 เปลี่ยนไปจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่แล้ว ๆ มา กล่าวคือ สัดส่วนของผลผลิตสาขาเกษตรในผลผลิตมวลรวมในประเทศทั้งสิ้นจะลดน้อยลง ขณะเดียวกันสัดส่วนของผลผลิตของสาขาที่ไม่ใช่เกษตรจะเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2524 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 มูลค่าของผลผลิตในสาขาเกษตรกับอุตสาหกรรมจะมีจำนวนใกล้เคียงกันมากขึ้น

การกำหนดเป้าหมายการผลิตในสาขาหลักๆ มีวัตถุประสงค์และเหตุผลดังต่อไปนี้

1. สาขาการเกษตร กำหนดเป้าหมายให้ขยายตัวในอัตราร้อยละ 5.0 ต่อปี ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับแนวโน้มอัตราการขยายตัวของสาขานี้ในระยะที่ผ่านมา แต่การที่ต้องเน้นให้การผลิตด้านการเกษตรขยายตัวในอัตราดังกล่าว ก็เพื่อที่จะให้การพัฒนากระจายไปทั่วถึงชนบท อันจะเป็นการยกระดับรายได้ของชาวนา ชาวไร่ ให้สูงขึ้นตามวัตถุประสงค์ของแผน

พัฒนา และประกอบกับสาขาเกษตรเป็นสาขาหลักที่มีความสำคัญต่อการค้าระหว่างประเทศ และการผลิตในสาขาอื่น ๆ มาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพยายามเพิ่มผลผลิตในสาขานี้ให้อยู่ในระดับที่สูงพอที่จะรักษาเป้าหมายการส่งสินค้าออกของประเทศให้ขยายตัวได้ ในอัตราร้อยละ 14 ต่อปี ในราคาตลาด

2. สาขาเหมืองแร่และขอยหิน กำหนดเป้าหมายให้ขยายตัวในอัตราร้อยละ 3.2 ต่อปีซึ่งเป็นเป้าหมายที่สอดคล้องกับปริมาณแหล่งแร่ที่กำลังขุดค้นอยู่ในปัจจุบัน กับความต้องการของตลาดต่างประเทศ รวมตลอดทั้งนโยบายการรักษาปริมาณแร่สำรองไว้ในอนาคต

3. สาขาอุตสาหกรรม กำหนดเป้าหมายให้ขยายตัวในอัตราร้อยละ 9.6 ต่อปี เป้าหมายการขยายตัวในสาขานี้ กำหนดไว้ให้เพิ่มในอัตราที่สูงกว่าอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจส่วนรวม ทั้งนี้ เพื่อให้การขยายตัวในสาขานี้มีส่วนช่วยในการเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ และให้สามารถรับผลผลิตและแรงงานที่จะมาจากสาขาเกษตร ตลอดทั้งให้สามารถรักษาอัตราการส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรม ในแนวโน้มที่ไม่ต่ำกว่าในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ประเภทของอุตสาหกรรมที่จะต้องเร่งให้ขยายตัวเพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ คือ อุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า อุตสาหกรรมที่ใช้ผลผลิตเกษตรเป็นวัตถุดิบ และอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่ใช้แรงงานมาก

4. สาขาอื่น ๆ กำหนดเป้าหมายการขยายตัวของสาขาการผลิตอื่น ๆ ที่เหลือนั้นกำหนดขึ้นโดยให้สอดคล้องกับตัวแปรผันที่แตกต่างกันดังนี้

4.1 สาขาการก่อสร้าง กำหนดให้เป็นไปตามเป้าหมายรายจ่ายการลงทุนของประเทศ ซึ่งกำหนดให้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.0 ต่อปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนในภาครัฐบาลตามเป้าหมายวงเงินงบประมาณฯ

4.2 สาขาการไฟฟ้า ประปา ทำให้เป็นไปตามกำลังการผลิตที่มีอยู่ของกิจการสาธารณูปโภคด้านนี้ และกำลังการผลิตที่จะขยายเพิ่มเติมในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้

4.3 สาขาการคมนาคมและขนส่ง กำหนดให้ขยายตัวตามอัตราการผลิตส่วนรวมของประเทศ การขยายตัวของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจในด้านการคมนาคมและขนส่งและนโยบายการเร่งรัดกิจการพาณิชย์นาวีของประเทศ

4.4 สาขาการค้าส่งและค้าปลีก กำหนดให้อัตราการขยายตัวขึ้นอยู่กับเป้าหมายการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ และการขยายตัวของผลผลิตส่วนรวม

4.5 สาขาการธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ กำหนดให้ขยายตัวโดยสอดคล้องกับเป้าหมายด้านการคลังและการขยายสินเชื่อด้านการเงิน

4.6 สาขาด้านที่อยู่อาศัย กำหนดให้ขยายตัวตามความต้องการที่อยู่อาศัย การขยายตัวของชุมชน และตลอดทั้งโครงการจัดสร้างที่อยู่อาศัยของรัฐในช่วงแผนพัฒนาฯ

4.7 สาขาการบริหารราชการแผ่นดิน และการป้องกันประเทศ กำหนดให้ขยายตัวโดยสอดคล้องกับเป้าหมายด้านการคลัง ตลอดทั้งกิจกรรมของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารและการป้องกันประเทศที่คาดว่าจะขยายตัวออกไปในช่วงของแผนพัฒนาฯ

4.8 ตัวสาขาบริการ กำหนดให้อัตราขยายตัวเป็นไปตามประมาณการการขยายในด้านการท่องเที่ยว กิจการโรงแรมและภัตตาคาร

ผลจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ทำให้เกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วของมูลค่าสินค้าออกทั้งในด้านเกษตรและอุตสาหกรรม แต่แม้กระนั้นก็ค้ำค้ำยังไม่ทันต่อการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้านำเข้า ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันในกลุ่มโอเปก ผลสะท้อนที่เกิดขึ้นก็คือ การขาดดุลการค้าที่เพิ่มขึ้น ส่วนในด้านระบบเศรษฐกิจภายในประเทศระดับราคาค่าครองชีพ ซึ่งเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นั้นได้ส่งผลกระทบต่อระดับการออมทรัพย์ โดยเฉพาะการออมทรัพย์ในภาคเอกชนซึ่งเป็นปัญหาโครงสร้างที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป นอกจากนี้ ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งในด้านโครงสร้าง ได้แก่การที่ช่องว่างระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจของคนในส่วนภูมิภาคกับคนในกรุงเทพฯ ซึ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นโดยตลอด ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนทำให้ปัญหานี้รุนแรงขึ้นไปอีกก็คือ ปัจจัยเกี่ยวกับด้านราคาสินค้าเกษตรซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา

ในด้านการเงินของประเทศ ก็ประสบปัญหาในด้านการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในตลาดสำคัญ ๆ ของโลก โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2522 ทำให้การกู้ยืมเงินจากต่างประเทศมาสนองความต้องการเงินกู้ในประเทศที่มากขึ้นได้น้อยลงกว่าเดิม มีผลทำให้เกิดภาวะเงินตึงตัวส่งผลถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.1 ต่อปี สูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้ร้อยละ 7.0 ต่อปี ผลผลิตทางการเกษตรขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.5 ต่อปี ต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้ถึงร้อยละ 5.0 ต่อปี ส่วนทางด้านผลผลิตทางอุตสาหกรรมก็ขยายตัวเพิ่มขึ้นต่ำกว่าเป้าหมายเช่นกัน แต่การผลิตในสาขาอื่น ๆ เกือบทั้งหมดขยายตัวโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงกว่าเป้าหมาย

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้มีระยะเวลาของแผน 5 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525-2529 ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ได้พิจารณาจากปัจจัย 2 ประการสำคัญ ๆ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของโลก และปัจจัยจากภายนอกประเทศ การเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมัน และวิกฤตการณ์ทางการเงินของโลก ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516-2517 เป็นต้นมา ทำให้สภาพเศรษฐกิจของโลกผันผวนไปอย่างมาก คือ ภาวะเงินเฟ้อ เศรษฐกิจตกต่ำ มีการว่างงานขึ้นในประเทศต่าง ๆ โดยทั่วไป โดยเหตุที่ระบบเศรษฐกิจของไทย เป็นระบบเศรษฐกิจที่ทำการค้าระหว่างประเทศมาก และต้องพึ่งพาอาศัยการนำเข้าจากต่างประเทศโดยเฉพาะ น้ำมันเชื้อเพลิง วัตถุดิบ เครื่องจักร และสินค้าทุนหลายประเภทเป็นจำนวนมาก จึงได้ส่งผลกระทบต่อ การขาดดุลการค้า และฐานะทางการเงินของประเทศในช่วงระยะเวลา 6-7 ปีที่ผ่านมา เพราะประเทศไทย แทบไม่ได้ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของไทย ซึ่งเคยมั่นคงมาในอดีต ทำให้อัตราเงินเฟ้อของประเทศสูงขึ้นมาก ฐานะทางการเงินของประเทศอ่อนแอลง อันเป็นผลมาจากปริมาณการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศและการขาดดุลการค้าคลังของรัฐบาลได้เพิ่มสูงมากขึ้นทุกปี ในขณะที่เดียวกันภาวะดิ่งเหวของประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนก็ได้ทำให้ไทยต้องใช้จ่ายเงินเพื่อการป้องกันประเทศ และรักษาความมั่นคงในประเทศมากยิ่งขึ้น

2. ลักษณะการขยายตัวทางเศรษฐกิจภายในของประเทศ ในระยะที่ผ่านมาซึ่งมีนโยบายการพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นการเร่งรัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่วนรวมเป็นอันดับแรกควบคู่กัน ไปด้วยกับการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในนั้น จึงทำให้ลักษณะการลงทุนและโครงการพัฒนาของภาครัฐบาลและเอกชนส่วนใหญ่เน้นหนักในพื้นที่ ซึ่งมีลู่ทางที่จะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในการลงทุนสูงและคุ้มค่า คือ เขตพื้นที่ที่เจริญแล้ว แนวทางดังกล่าวนี้แม้ว่าจะประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง คือ ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วแทบทุกด้าน และได้มีการกระจายการผลิตไปอย่างกว้างขวาง ทั้งในสาขาเกษตร การบริการพาณิชยกรรม การพัฒนาขยายฐานอุตสาหกรรมที่ทันสมัยขึ้น ตลอดจนขยายบริการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ออกไปอย่างรวดเร็วแต่ในเวลาเดียวกันจะเห็นได้ว่าลักษณะการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศได้กระจุกกันอยู่ในบริเวณกรุงเทพมหานครและภาคกลางเสียส่วนใหญ่ และก่อให้เกิดปัญหาช่องว่างระหว่างรายได้ระหว่างภาคต่าง ๆ และปัญหาความยากจนในเขตล้าหลัง นอกจากนั้นลักษณะการขยายตัวทาง

เศรษฐกิจที่ผ่านมา ได้สร้างความเชื่อมโยงโทรมให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ และสร้างความแออัดในเมืองเนื่องจากการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม และมีการผูกขาดการถือครองสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น

ดังนั้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 จึงได้เน้น “การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ” มากกว่า “การมุ่งขยายอัตราความเจริญทางเศรษฐกิจ” แต่อย่างเดียวนั้นเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจและการผลิตภายในประเทศสามารถปรับตัวรับกับสถานการณ์ของโลกในอนาคตโดยเน้น “การเพิ่มประสิทธิภาพเศรษฐกิจและการเพิ่มผลผลิต” เป็นหลัก แทนที่จะมุ่งเป้าหมายที่จะขยายอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่วนรวมแต่เพียงอย่างเดียวอย่างที่เคยกระทำมา ทั้งนี้เพราะมีความจำเป็นจะต้องฟื้นฟูฐานะการเงินของประเทศให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสม โดยรวมกันสร้างวินัยเศรษฐกิจในชาติ เพื่อควบคุมรายจ่ายที่ไม่จำเป็น และประหยัดการใช้พลังงานของประเทศให้ลดลงขณะเดียวกันจำเป็นที่จะต้องเร่งการผลิตเพื่อส่งออกหารายได้เข้าประเทศให้มากขึ้น

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้ได้กำหนดจุดประสงค์ให้มีการปรับโครงสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้านการเกษตรและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดผลตอบแทนสูงขึ้นกว่าเดิม ขณะเดียวกันการปรับโครงสร้างการเกษตร ได้มุ่งให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ผลิตมากขึ้น ส่วนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมมุ่งที่จะลดการพึ่งพิงการนำเข้า และส่งเสริมการส่งออกและกระจายอุตสาหกรรมออกไปส่วนภูมิภาคเป็นหลัก นอกจากนี้ให้มีการปรับโครงสร้างการผลิตและการใช้พลังงานในประเทศ เพื่อลดการนำเข้าพลังงานเชื้อเพลิง และเกิดการประหยัดโดยให้มีการปรับโครงสร้างระบบการขนส่ง และการสื่อสารควบคู่กันไป เพื่อประหยัดพลังงานตลอดจนการใช้และพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในประเทศด้วย

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้านการเกษตร และการปรับปรุงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้เน้นหนักไปในด้านการเร่งรัดการผลิตให้สอดคล้องกับการส่งออกและการใช้ในประเทศ การส่งเสริมเอกชนลงทุนการผลิตและการพัฒนาในเขตเกษตรก้าวหน้า ทั้งนี้รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถการผลิตของเกษตรกรโดยการค้นคว้าทดลองและกระจายความรู้ในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และปรับปรุงการใช้ทรัพยากรที่ดิน แหล่งน้ำและป่าไม้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีเป้าหมายที่จะให้ผลผลิตภาคเกษตรโดยส่วนรวมขยายเพิ่มขึ้นในอัตราน้อยกว่าร้อยละ 4.5 ต่อปี โดยการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ของพืชเศรษฐกิจสำคัญ ๆ ให้ได้ในอัตราระมาณร้อยละ 4.0 ต่อปี

ดำเนินการปลูกป่าปีละ 300,000 ไร่ ตลอดจนปรับปรุงดินเปรี้ยวและดินเค็ม 2.3 ล้านไร่ และ 4.5 ล้านไร่ ตามลำดับ

การปรับโครงสร้างการผลิตด้านการเกษตรมีเป้าหมายสำคัญควบคู่กันไป คือ การสร้างความเป็นธรรมกับผู้ผลิตมากขึ้น โดยสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ ในระดับราคาที่สูงและเป็นธรรม เร่งรัดการกระจายการถือครองที่ดิน เพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรโดยการรวมกลุ่ม และขยายความรู้ และบริการให้ถึงมือ และกว้างขวางมากขึ้น ตลอดจนขยายอุตสาหกรรมเกษตรในชนบท เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรที่ไร้ที่ทำกินให้มีงานทำนอกฤดูกาลเพาะปลูกด้วย

การปรับโครงสร้างด้านอุตสาหกรรมและการกระจายอุตสาหกรรมมีจุดประสงค์สำคัญที่จะให้อุตสาหกรรมไทยมีประสิทธิภาพดีขึ้น รวมทั้งเพิ่มบทบาทในการส่งออกหารายได้เข้าประเทศ และช่วยลดภาวะการขาดดุลการค้า และให้อุตสาหกรรมได้เริ่มกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างจริงจัง โดยมีเป้าหมายให้ผลผลิตอุตสาหกรรมส่วนรวมขยายตัวได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7.6 ต่อปี การผลิตเพื่อส่งออกให้ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมปีละ 2 หมวด ในจำนวน 10 หมวด เริ่มจากอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า คือ อุตสาหกรรมยานยนต์และเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ตลอดจนกำหนดเป้าหมายที่จะกระจายอุตสาหกรรมออกไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศนโยบายที่แน่นอนไว้แล้วโดยกำหนดพื้นที่บริเวณ สัตหีบ ระยอง ให้เป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน พัฒนาขยายท่าเรือน้ำลึกที่สัตหีบ และเร่งทำแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการนี้ ตลอดจนพิจารณาถึงความต่อเนื่องระหว่างอุตสาหกรรมและก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทยที่จะใช้เป็นวัตถุดิบป้อนอุตสาหกรรมปิโตรเคมีคอล อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี เนื่องจากการดำเนินงานพัฒนาชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกมีขอบเขตครอบคลุมกิจกรรมหลายด้าน คณะรัฐมนตรีจึงได้อนุมัติให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดตั้ง “ศูนย์วิเคราะห์และประสานแผนปฏิบัติการขึ้น” เพื่อดำเนินการประสานกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวด้วยแล้ว

เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ที่จะลดการขาดดุลการค้าและฟื้นฟูฐานะทางการเงินของประเทศ ได้ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตและการใช้พลังงานและปรับโครงสร้างระบบขนส่งและการสื่อสารควบคู่กันไป เพื่อลดการพึ่งแหล่งพลังงานจากต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายสำคัญในการลดอัตราการใช้พลังงานในประเทศส่วนรวมลง ไม่ให้ขยายตัวเกินอัตราร้อยละ 4.8 ต่อปี โดยเฉลี่ยใน 5 ปี ข้างหน้า และลดปริมาณการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงปิโตรเลียมลงเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี ในเวลาเดียวกันชะลอการก่อสร้างถนนและปรับปรุงประสิทธิภาพการขนส่ง

ทางรถไฟ ส่งเสริมการขนส่งทางน้ำภายในประเทศ และชายฝั่งทะเลให้มากขึ้น เพื่อเป็นการประหยัดพลังงานพร้อมทั้งขยายกิจการขนส่งทางอากาศ และกิจการสื่อสารโทรคมนาคมควบคู่กันไป

ผลจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นั้นได้รับผลกระทบโดยตรงและค่อนข้างรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของตลาดโลก มากกว่าที่คาดเอาไว้ในระหว่างจัดทำแผน ทั้งนี้เนื่องมาจากภาวะถดถอยของเศรษฐกิจโลกครั้งที่ 2 ที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2523-2525 ทำให้เศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศอุตสาหกรรมขยายตัวโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.9 ต่อปีเท่านั้น ในขณะที่ในช่วงปีปกติเช่นปี พ.ศ. 2513-2516 และ พ.ศ. 2519-2522 เศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ขยายตัวถึงเฉลี่ยร้อยละ 4.5 และ 4.2 ต่อปี ตามลำดับด้วยเหตุนี้ประเทศอุตสาหกรรมต่างๆ จึงได้ใช้นโยบายการเงินการคลังควบคู่กันไปกับนโยบายกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศอย่างเข้มงวดยิ่งขึ้น ซึ่งได้ส่งผลกระทบให้การส่งออกสินค้าของไทยต้องประสบกับการแข่งขันที่รุนแรงยิ่งขึ้น ราคาสินค้าออกหลัก ๆ ของไทยได้ตกต่ำลงอย่างมาก เช่น ข้าว น้ำตาล ยางพารา ดินบุก เป็นต้น

เพื่อบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้มาตรการต่าง ๆ หลายด้านเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ เช่น การปรับปรุงโครงสร้างและอัตราภาษีอากร การปรับอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทกับเงินเหรียญสหรัฐ เป็นต้น และนอกจากนี้ ยังได้ปรับเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ ในช่วงครึ่งหลังของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงของสถานการณ์เศรษฐกิจและการเงินของโลกและของประเทศที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เช่น ลดขนาดวงเงินพัฒนาประเทศ ปรับเป้าหมายการขาดดุลงบประมาณจากเดิมไม่เกินร้อยละ 1.5 ของผลผลิตรวมเป็นไม่เกินร้อยละ 3.5 ของผลผลิตรวมในปี พ.ศ. 2529 ปรับเป้าหมายอัตราเพิ่มของมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าจากเดิมร้อยละ 22.3 และ 18.1 ต่อปี เป็นร้อยละ 14 และ 8 ต่อปีตามลำดับ ทั้งนี้ยังคงรักษาวัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ ไว้เช่นเดิม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลทำให้การพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมในหลาย ๆ ด้านประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย แต่กระนั้นก็ตามผลการพัฒนาในบางด้านยังต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ

ในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นับได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำสุดเมื่อเทียบกับการขยายตัวในช่วงแผนพัฒนาฯ ทั้ง 4 แผนที่ผ่านมา กล่าวคือ อัตราการขยายตัวได้ชะลอตัวลงจากที่เคยเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 7 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-4 เหลือเป็นเพียงประมาณร้อยละ 4.4 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ให้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อย

ละ 6.6 ต่อปี สาเหตุของการชะลอตัวทางเศรษฐกิจเกิดจากปัจจัยทั้งภายนอกและภายในประเทศ ปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ การตกต่ำของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดสำคัญของโลก คือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ก่อขึ้นให้เกิดการแข่งขันและกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศอย่างรุนแรง ราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกตกต่ำลงอย่างมาก ซึ่งไม่เป็นการกระตุ้นให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิต ส่วนผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจจากปัจจัยภายในที่สำคัญ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยใช้เป็นปัจจัยหลักในการเพิ่มผลผลิตในอดีตได้ร่อยหรอและเสื่อมโทรมลงเป็นลำดับ จนไม่สามารถใช้เป็นปัจจัยหลักในการขยายการผลิตได้เหมือนในช่วงแผนพัฒนาฯ ที่ผ่าน ๆ มา

ในด้านโครงสร้างการผลิตในระบบเศรษฐกิจของไทยนั้น ก็ยังคงประกอบด้วยสาขาการผลิตที่สำคัญ 2 สาขา คือ สาขาเกษตรและสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งมีสัดส่วนรวมกันถึงประมาณร้อยละ 45 ของผลผลิตรวม และแม้สาขาเกษตรจะยังคงรองความสำคัญอันดับหนึ่ง แต่ก็มิมีแนวโน้มที่จะลดความสำคัญลง โดยสาขาอุตสาหกรรมจะเพิ่มความสำคัญแทน ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนของการผลิตสาขาเกษตรในผลผลิตรวมได้ลดลงจากร้อยละ 26.1 ในช่วงแผนฯ 4 เหลือเพียงประมาณร้อยละ 23.3 ในแผนฯ 5 ในขณะที่การผลิตสาขาอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 20.5 ในแผนฯ 4 เป็นประมาณร้อยละ 21.0 ในช่วงแผนฯ 5 สถานการณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นว่า สาขาอุตสาหกรรมมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5

การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรยังอยู่ในวงจำกัดอันเนื่องมาจากราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับตกต่ำ และมีแนวโน้มที่จะลดลงไปอีก ซึ่งเป็นผลมาจากผลผลิตทางการเกษตรของโลกอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ภาวะเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของโลกซบเซา ประเทศคู่ค้าของไทยมีนโยบายให้การคุ้มครองผู้ผลิตในประเทศของตนเอง ทำให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหาการจำหน่ายสินค้าเกษตรในตลาดโลก ซึ่งส่งผลให้ระดับราคาสินค้าเกษตรในประเทศตกต่ำ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาด้านการผลิตโดยส่วนรวมทั้งภาคเกษตรแล้วปรากฏว่าผลผลิตได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.1 ต่อปี แต่ก็ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้เพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4.5 ต่อปี โดยที่การถดถอยซึ่งมีสัดส่วนประมาณ 3 ใน 4 ของทั้งสาขาการเกษตรขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.2 ต่อปี ซึ่งนอกจากจะต่ำกว่าร้อยละ 4.7 ในเป้าหมายแล้ว ยังต่ำกว่าการขยายตัวในช่วงแผนฯ 4 ที่ได้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 4.5 ต่อปีอีกด้วย และชนิดของพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันนั้นส่วนใหญ่ยังคงเป็นพืชดั้งเดิม ซึ่งให้ผลผลิตต่อไร่อยู่ในระดับเดิม สำหรับการผลิตทางด้านป่าน้ำมัน มีอัตราการขยาย

ตัวลดลงเฉลี่ยร้อยละ 1.5 ต่อปี ส่วนการผลิตด้านปศุสัตว์มีอัตราการขยายตัวสูงสุด คือ เฉลี่ยประมาณร้อยละ 3.9 ต่อปี ซึ่งก็ยังต่ำกว่าเป้าหมายในแผนฯ ที่กำหนดให้เพิ่มร้อยละ 4.2 ต่อปี

ทางด้านการผลิตในสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งนับวันจะมีบทบาทเพิ่มขึ้นเป็นลำดับนั้น ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.1 ต่อปี ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.6 ต่อปี ซึ่งการที่ผลผลิตของสาขาอุตสาหกรรมขยายตัวในอัตรานี้ เป็นผลมาจากความต้องการรวมภายในประเทศชะลอตัวลง เนื่องจากอำนาจซื้อของประชาชนส่วนใหญ่อันได้แก่ เกษตรกรลดลงตามการตกต่ำของราคาสินค้าเกษตร และเป็นผลมาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก รวมตลอดทั้งประเทศต่าง ๆ ได้ใช้นโยบายกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง ส่วนทางด้านโครงสร้างการผลิตของสาขาอุตสาหกรรมยังต้องพึ่งพาการนำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบ และสินค้าชิ้นกลางจากต่างประเทศในระดับสูง ในขณะที่อุตสาหกรรมส่งออกหลัก ๆ มีเพียงไม่กี่ประเภท

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีระยะเวลา 5 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2534 มีจุดมุ่งหมายหลักจะยกระดับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่สะสมมาในอดีต ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนชาวไทยมีรายได้ คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่และสภาพจิตใจที่ดีขึ้น ประเด็นหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 คือทำอย่างไรจึงจะสามารถยกระดับการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงกว่าในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ที่ผ่านมา โดยคำนึงถึงทั้งอัตราและโครงสร้างการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่จะไม่บั่นทอนความมั่นคงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการเงินการคลังของประเทศ รวมทั้งจะต้องช่วยแก้ปัญหาการขาดดุลการค้า ดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลการคลัง ตลอดจนช่วยให้มีการเพิ่มการจ้างงานด้วย นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเสริมสร้างความเป็นธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยให้ทั่วถึง

ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้คำนึงถึงโอกาสและขีดจำกัดต่าง ๆ ของประเทศไทยไว้ด้วย โอกาสสำคัญที่จะเปิดช่องทางให้แก่เศรษฐกิจไทยในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้แก่ โอกาสในการส่งออก เนื่องจากประเทศที่เป็นตลาดสำคัญในระบบการค้าของโลก ได้มีมาตรการจำกัดการส่งออกจากญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่ซึ่งเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่อย่างจริงจังมากขึ้น รวมทั้งความได้เปรียบด้านค่าจ้างแรงงาน และการดำรงนโยบายเกี่ยวกับค่าเงินคงที่ที่เหมาะสม

ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีโอกาสในการแข่งขันในตลาดโลกได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อจำกัดอีกมาก เช่น ประเทศไทยมีโอกาสที่จะถูกกีดกันทางการค้าได้มากเช่นกัน ดังนั้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จึงเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพ และคุณภาพในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นพิเศษเพื่อที่จะเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของไทยในตลาดต่างประเทศ

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักและเป้าหมายที่สำคัญไว้ 2 ประการคือ

1. ทางด้านเศรษฐกิจ จะต้องรักษาระดับการขยายตัวให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 เพื่อรองรับกำลังแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานไม่น้อยกว่า 3.9 ล้านคน ทั้งนี้โดยเน้นลักษณะการขยายตัวที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจหลายด้านที่เกิดขึ้นในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5

2. ทางด้านสังคม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จะมุ่งพัฒนาคุณภาพคนเพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า มีความสงบสุขเกิดความเป็นธรรม สอดคล้องและสนับสนุนการพัฒนาประเทศส่วนรวมพร้อม ๆ กับการธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ วัฒนธรรม และค่านิยมอันดี และยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของคนในชนบท และในเมืองให้ได้ตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน

ในช่วงปลายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ปรากฏว่าเศรษฐกิจการเงินของประเทศประสบกับปัญหาทางด้านเสถียรภาพเป็นอย่างมาก การขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลอยู่ในระดับสูง การออมทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนลดลง ภาระหนี้ต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหาการว่างงานรุนแรงขึ้น นอกจากนั้นแล้วทรัพยากรธรรมชาติที่เคยอุดมสมบูรณ์ก็เสื่อมโทรม ร่อยหรอลง แต่ในช่วงต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 สภาพการณ์ต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกประเทศเอื้ออำนวยต่อการพัฒนามาก น้ำมันมีราคาลดลง ภาวะเศรษฐกิจโลกกระเตื้องขึ้นกว่าระยะที่ผ่านมา ตลาดสินค้าในหลายประเทศขยายตัวมากขึ้น ประกอบกับโอกาสในการขยายการผลิตของประเทศยังมีอยู่มาก

ดังนั้น ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศไว้ว่าจะเน้นการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจในอัตราสูงกว่าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 แต่ให้ควบคู่ไปกับการรักษาเสถียรภาพทางการเงินการคลัง จึงได้กำหนดแนวทางหลักในการดำเนินงานไว้คือ

1. การเน้นการระดมเงินออมภายในประเทศ โดยจะเร่งระดมเงินออมภายในประเทศให้สูงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาครัฐบาล และจะต้องมีการกำหนดการใช้จ่ายในภาครัฐบาลให้เป็น

ไปอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาอัตราการขยายตัว และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยให้การลงทุนภาครัฐบาลเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.0 ต่อปี และการบริโภคเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.3 ต่อปี (ในราคาคงที่)

2. การปรับปรุงระบบการผลิตด้านต่าง ๆ ให้สามารถเพิ่มอัตราความเจริญเติบโตได้ โดยเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี เพื่อรองรับแรงงานที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

3. สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยลดภาระของภาครัฐบาลลง คือ ให้การลงทุนภาคเอกชนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.1 ต่อปี การบริโภคเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.7 ต่อปี (ในราคาคงที่) และให้ภาครัฐบาลทำหน้าที่ด้านการประสานแนะนำ และช่วยเหลือภาคเอกชนในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น

4. พิจารณาใช้มาตรการทางด้าน การเงิน การคลัง และด้านอื่น ๆ เพื่อให้มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาในสาขา และกิจกรรมที่จำเป็นมีลำดับความสำคัญสูง เช่น การผลิตเพื่อส่งออก การท่องเที่ยว ฯลฯ

5. พิจารณาจัดสรรงบประมาณ โดยให้ความสำคัญแก่กิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ในส่วนที่จะช่วยแก้ปัญหาการว่างงาน การขาดดุลการค้า คุลบัญชีเดินสะพัด เช่น การพัฒนาชนบท การเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมในชนบท การตลาด และบริการต่าง ๆ เป็นต้น

ผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ผลการดำเนินงานในปี 2530-2531 ที่ผ่านมามีปรากฏว่าคืบหน้าไปอย่างน่าพอใจระบบเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเกินคาด โดยในปี 2530 ขยายตัวถึงร้อยละ 8.5 และในปี 2531 ขยายตัวร้อยละ 11 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนฯ ว่าให้มีการขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 นอกจากนั้นแล้วสภาพเศรษฐกิจการเงินยังมีความมั่นคงเป็นอย่างมาก มีอัตราเงินเฟ้อเพียงร้อยละ 2.5 ในปี 2530 และอยู่ในระดับร้อยละ 3.8 ในปี 2531 ขณะเดียวกับเงินสำรองระหว่างประเทศได้เพิ่มจาก 3,800 ล้านดอลลาร์ฯ ในปี 2527 เป็น 5,200 ล้านดอลลาร์ฯ ในปี 2530 และ 7,100 ล้านดอลลาร์ฯ ในปี 2531 ส่วนการระดมเงินออมภายในประเทศนั้นทำได้สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนฯ ก็ระดมได้ร้อยละ 24.9 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้นในปี 2530 และสูงกว่าในปี 2529 ซึ่งมีเพียงร้อยละ 22.7 นอกจากนั้นแล้วรัฐบาลยังทำการใช้จ่ายให้เป็นไปอย่างประหยัดและระมัดระวังโดยลดการขาดดุล

งบประมาณลงจากร้อยละ 2.6 ต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น ในปี 2530 มาเป็นเกินดุลร้อยละ 0.4 ในปี 2531 และสนับสนุนภาคเอกชนให้ลงทุนเพิ่มขึ้น

เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ปรากฏว่าเศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวในระดับสูงและเปิดกว้างเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจนานาชาติมากขึ้น เพราะเศรษฐกิจไทยได้ฟื้นตัวและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10.5 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนฯ ถึงหนึ่งเท่าตัว และนับเป็นอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงสุดของการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วง 25 ปีที่ผ่านมาในขณะเดียวกัน โครงสร้างเศรษฐกิจได้ปรับตัวในลักษณะที่เปิดกว้างมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศต่อผลผลิตรวมของประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 60 ในปี 2529 เป็นร้อยละ 80 ในปี 2534

ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราสูงเช่นนี้ ได้แก่ การขยายตัวของการส่งออก การลงทุน และการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งขยายตัวสูงกว่าที่ประมาณการไว้ค่อนข้างมาก นอกจากนั้น ภาวะเศรษฐกิจโลกได้เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาน้ำมันและอัตราดอกเบี้ยลดต่ำลง ในขณะที่ราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกและอัตราแลกเปลี่ยนในประเทศอุตสาหกรรมได้ปรับตัวสูงขึ้น ตลอดจนความได้เปรียบของไทยในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และอัตราค่าจ้างที่ไม่สูงมากนัก ทำให้ฐานะการแข่งขันของไทยในตลาดโลกอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบ จึงทำให้การลงทุนและการส่งออกเพิ่มมากขึ้น

การดำเนินนโยบายการเงิน การคลังอย่างระมัดระวังประกอบกับเสถียรภาพทางการเมืองที่มั่นคง ก็เป็นปัจจัยที่เป็นส่วนสำคัญอีกด้านหนึ่งในการเสริมสร้างความมั่นใจทางธุรกิจซึ่งทั้งหมดนี้ เป็นแรงผลักดันให้เศรษฐกิจของไทยขยายตัวในอัตราสูงเกินกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ที่กำหนดไว้เป็นอันมาก

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ซึ่งก็มีระยะเวลาของแผน 5 ปี เริ่มตั้งแต่ปี 2535-2539 การพัฒนาประเทศในปัจจุบันก็ยังอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาไว้ดังนี้

1. รักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและต่อเนื่องได้อย่างมีเสถียรภาพ
2. การกระจายรายได้และการกระจายการพัฒนาสู่ภูมิภาคและชนบท

3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ

เมื่อคำนึงถึงโอกาส และข้อจำกัดการพัฒนาดังกล่าวมาแล้ว เห็นสมควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาในด้านของเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพไว้ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้เศรษฐกิจส่วนรวมขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 8.2 ต่อปี
2. กำหนดให้รายได้หัวเฉลี่ยต่อหัว เพิ่มขึ้นจาก 41,000 บาท ในปี 2534 เป็น 71,000 บาท ในปีสุดท้ายของแผนฯ 7 หรือรายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.0 ต่อปี
3. กำหนดให้สาขาเกษตรกรรมขยายตัวโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3.4 ต่อปี
4. กำหนดให้สาขาอุตสาหกรรมขยายตัวโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 9.5 ต่อปี
5. กำหนดให้มูลค่าการส่งออกสินค้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.7 ต่อปี หรือปริมาณการส่งออกสินค้าเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 9 ต่อปี

6. กำหนดให้การผลิตพลังงานเชิงพาณิชย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 8 ต่อปี จาก 280 พันบาร์เรล น้ำมันดิบต่อวัน ในปี 2533 เป็น 410 พันบาร์เรลน้ำมันดิบต่อวัน ในปี 2539

7. กำหนดการเพิ่มของบริการพื้นฐาน ดังนี้

7.1 เพิ่มกำลังการผลิตไฟฟ้าอีก 5,000 เมกกะวัตต์ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ซึ่งจะให้มีกำลังผลิตไฟฟ้ารวมทั้งสิ้น 14,500 เมกกะวัตต์ ในปี 2539

7.2 เพิ่มจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ จากสัดส่วนปัจจุบัน 3.6 เลขหมายต่อประชากร 100 คน ให้ได้ไม่น้อยกว่า 10 เลขหมายต่อประชากร 100 คน เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายกำหนดไว้ข้างต้น จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้

1. การดำเนินนโยบายการเงิน การคลัง และการพัฒนาตลาดทุนในลักษณะผ่อนคลายข้อจำกัด และจัดให้มีการปรับโครงสร้างของระบบภาษี การเงินและตลาดทุน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจไทยกับต่างประเทศ เร่งระดมเงินออกและเพิ่มประสิทธิภาพในการระดมทุนของตลาดทุนภายในประเทศ

2. การพัฒนาการเกษตร โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและปรับโครงสร้างการผลิตการเกษตรและผลผลิตการเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูง ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ด้วยการปรับระบบการเพาะปลูกและระบบไร่นา ส่งเสริมการผลิตสาขาประมง ปศุสัตว์ และป่าเศรษฐกิจให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรมากขึ้น ทั้งนี้ จะต้องกำหนดนโยบายการใช้ที่ดินเขตเกษตรกรรมให้สามารถทำการเกษตรตามศักยภาพของพื้นที่ที่กำหนด

เขตส่งเสริมการใช้น้ำชลประทาน และการจัดเก็บค่าใช้น้ำ ตลอดจนนโยบายการค้าและการผลิตปุ๋ยเคมีในประเทศให้ชัดเจน และสนับสนุนเอกชนในการวิจัยพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ เครื่องจักรกลการเกษตร เพื่อยกระดับเทคโนโลยีการเกษตรควบคู่ไปด้วย

3. พัฒนาอุตสาหกรรมการค้าและการลงทุน โดยเน้นการสร้างโอกาสในการแข่งขัน ประกอบธุรกิจการค้าและการลงทุนของไทยในตลาดต่างประเทศ และทำการผ่อนคลายนโยบายระเบียบทางภาครัฐให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานของภาคเอกชน และเน้นให้เอกชนเป็นแกนนำในการพัฒนาอุตสาหกรรม การลงทุนจากต่างประเทศ ส่วนภาครัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนและกำกับดูแลเท่านั้น

4. การสนับสนุนให้มีการพัฒนา และนำเอาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และปรับระดับคุณภาพสินค้าส่งออกของประเทศให้สามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ โดยลดการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศเพื่อสร้างบรรยากาศการแข่งขันและการให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังมีความจำเป็นต้องนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศต่อเนื่องไปอีกช่วงหนึ่งก่อน เพราะขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของประเทศ ยังไม่อยู่ในระดับที่จะพัฒนาเทคโนโลยีต้นแบบขึ้นมาเองได้ จึงจำเป็นต้องสร้างขีดความสามารถในการจัดหาเทคโนโลยีจากต่างประเทศให้ได้ในราคา และเงื่อนไขที่เหมาะสม รวมทั้งต้องสร้างขีดความสามารถที่จะดูแลซัพพอร์ตและปรับปรุงเทคโนโลยีที่นำเข้า ด้วยการพัฒนาพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในสาขาที่ขาดแคลนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

5. จัดหาพลังงานให้เพียงพอับความต้องการ ของสาขาเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยการพัฒนาแหล่งพลังงานในประเทศ และจัดหาแหล่งพลังงานร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านให้มากยิ่งขึ้น ในด้านการบริหารและจัดการพลังงานจะเร่งรัดให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผ่อนคลายการควบคุมเพื่อให้ระบบพลังงานเป็นไปตามกลไกตลาด และมีการแข่งขันสูงมากที่สุด รวมทั้งการสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมลงทุนและดำเนินการมากขึ้น

6. เร่งรัดขยายการลงทุนด้านบริการพื้นฐานให้มีคุณภาพ และปริมาณเพียงพอที่จะรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศโดยเน้นนโยบายหลัก 3 ประการ คือ การจัดทำแผนระยะยาวเพื่อใช้เป็นกรอบหลักในการขยายการลงทุนและประสานแผนงานโครงการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง การเพิ่มบทบาทภาคเอกชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและการดำเนินงานบริการพื้นฐานอย่างจริงจัง โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจน รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคและดูแลการดำเนินงานของภาคเอกชนให้เกิด

ประโยชน์ต่อส่วนรวม ประการสุดท้าย การดำเนินโครงการของรัฐก็ต้องปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน โดยลดขั้นตอนและผ่อนคลายกฎระเบียบเพื่อให้โครงการต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้โดยเร็ว และให้บริการมีประสิทธิภาพเชิงธุรกิจ

7. การพัฒนากรุงเทพมหานครและปริมณฑล ให้เชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจหลักของภูมิภาคนี้ที่สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ให้เป็นศูนย์กลางด้านการเงิน การท่องเที่ยว การขนส่งทางอากาศ และโทรคมนาคมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยการวางระบบโครงข่ายบริการพื้นฐานเพื่อกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อเอื้ออำนวยต่อการควบคุมสถานะสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทั้งวางรูปแบบองค์กรการพัฒนาเมืองให้เกิดความคล่องตัว และสนับสนุนให้เอกชนสามารถเข้าร่วมมีบทบาทในการลงทุนให้บริการพื้นฐานดังกล่าวมากขึ้นด้วย

ผลการพัฒนาในช่วงครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 นับได้ว่าประสบความสำเร็จในการขยายอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ตามเป้าหมายอย่างมีเสถียรภาพ การพัฒนาสังคมได้มีส่วนช่วยสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนขึ้นได้ในระดับหนึ่ง โดยผลจากการพัฒนาที่ผ่านมาทำให้เศรษฐกิจของไทยขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 8.2 ต่อปี ซึ่งตรงกับเป้าหมายที่วางไว้ตามแผนพัฒนาฯ แต่ก็มีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญในแง่ของความยั่งยืนของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และผลกระทบที่มีต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยเฉพาะปัญหาด้านการระดมเงินออมภายในประเทศที่ยังอยู่ในระดับต่ำไม่เพียงพอต่อการลงทุน และปัญหาการขาดดุลการค้าจากพื้นฐานโครงสร้างอุตสาหกรรมที่ยังต้องพึ่งพาการนำเข้าเป็นหลัก สำหรับการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่ชัดเจนว่าการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและการส่งออกเริ่มมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศลดลง ทั้งจากข้อจำกัดทางด้านแรงงานและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพต่ำ ระบบราชการที่ยังไม่เอื้ออำนวยตลอดจนการขาดแคลนการบริหารพื้นฐานหลัก ในขณะที่ภาคเกษตรยังขยายตัวได้ต่ำกว่าเป้าหมายการปรับโครงสร้างการผลิตทางการเกษตรยังไม่กว้างขวางพอ ที่จะช่วยยกระดับรายได้เกษตรกรการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคยังไม่ทั่วถึง

สรุป ผลการพัฒนาเศรษฐกิจ ในส่วนของเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-7 ถือได้ว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก โดยการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-4 ได้เน้นหนักขยายอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่วนรวมโดยรัฐได้ขยายบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนแนวทางดังกล่าว ซึ่งแม้ว่าจะทำให้

เศรษฐกิจส่วนรวมขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่เป็นการขยายตัวในลักษณะที่สร้างความเสื่อมโทรมให้แก่ฐานะทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ตลอดจนก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมตามมาด้วย นอกจากนี้ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3-4 ภาวะเศรษฐกิจโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่ระบบเศรษฐกิจและการผลิตภายในประเทศของไทยไม่สามารถปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นั้นได้เน้นการปรับโครงสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมากกว่าที่จะมุ่งขยายอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากในช่วงแผนฯ 5 นี้ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก เศรษฐกิจของไทยยังต้องพึ่งพิงสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ ตลอดจนสถานการณ์เศรษฐกิจโลกมีการแข่งขันรุนแรงจนไทยไม่สามารถปรับตัวได้ทัน การพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในช่วงแผนฯ 5 จึงนับได้ว่าประสบความล้มเหลว เพราะนอกจากจะไม่สามารถปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจได้ตามเป้าหมายแล้ว ยังจะทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำอีกด้วย ต่อมาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 สถานการณ์เศรษฐกิจของโลกได้ฟื้นตัวทำให้เศรษฐกิจไทยสามารถขยายตัวได้สูงเกินกว่าเป้าหมาย จนถึงกับต้องมีการปรับแผนพัฒนาฯ เพื่อรองรับให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นไปได้อย่างมีเสถียรภาพ และยังช่วยให้ปัญหาต่าง ๆ ที่ค้างค้ำอยู่สามารถคลี่คลายไปได้ด้วยดี จนมาถึงในปัจจุบันซึ่งอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 นั้น ไทยก็ยังคงรักษาอัตราการเจริญเติบโตได้ตามเป้าหมายของแผนฯ แต่การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับสูงนี้ ไทยไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าส่วนใหญ่้นั้นยังได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในฐานะการเป็นประเทศกำลังพัฒนา แต่ในปัจจุบันฐานะทางเศรษฐกิจของไทยอยู่ในเกณฑ์ดี จึงเป็นส่วนที่น่าพิจารณาว่าถ้าไทยได้รับความช่วยเหลือน้อยลงหรือขาดความช่วยเหลือจากต่างประเทศแล้ว เศรษฐกิจไทยจะสามารถรักษาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ดังเช่นในปัจจุบันหรือไม่

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 พ.ศ.
2504 - 2509
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 พ.ศ.
2510 - 2514
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 พ.ศ.
2515 - 2519
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 พ.ศ.
2520 - 2524
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 พ.ศ.
2525 - 2529
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 พ.ศ.
2530 - 2534
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 พ.ศ.
2535 - 2539
- รศ. ปิยะวัติ วิริยะชาติ, **วิธีวิเคราะห์เศรษฐกิจ**, พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533
- ประกิต มณีฉาย และ เบญจวรรณ มณีฉาย, **ความรู้ทั่วไปและเหตุการณ์ปัจจุบัน**, พิมพ์ครั้งที่ 2,
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ภูมิบัณฑิต, 2532